

ROMÂNIA

CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

PLENUL

HOTĂRÂREA nr. 157

din 23 iulie 2020

Prin Raportul nr. 20-1841/DIJ/13998/ST/2020, Inspekția Judiciară a înaintat Consiliului Superior al Magistraturii rezultatele verificărilor referitoare la solicitarea de apărare a independenței sistemului judiciar, formulată de Forumul judecătorilor din România și Asociația "Inițiativa pentru justiție".

Analizând raportul Inspekției Judiciare și văzând înscrisurile atașate, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii reține următoarea situație de fapt:

Prin cererea înregistrată la Consiliul Superior al Magistraturii la data de 22.04.2020 sub nr. 1/8274, Forumul judecătorilor din România și Asociația "Inițiativa pentru justiție", au solicitat apărarea independenței sistemului judiciar, față de mai multe afirmații ale domnilor Adrian Streinu-Cercel și Raed Arafat.

S-a arătat că domnul Adrian Streinu-Cercel, managerul Institutului de Boli Infecțioase "Matei Balș" din București, a declarat următoarele: *"După ce se termină bolășnița asta, pandemia, or să vină alții să ne tragă de mânecă: dar cum ați realizat voi achizițiile? Aici trebuie scos un cadru normativ cât se poate de clar care să stipuleze foarte clar că nimeni nu va avea voie să se atingă de noi în viitor".*

La rândul său, domnul Raed Arafat, secretar de stat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, a declarat următoarele: *"Cine a ocolit birocrația acum pentru*

achiziții sanitare să nu fie pedepsit! (...) Dacă mergem pe oportunitate, pe faptul că cineva nu a respectat o regulă sau a mers mai repede ca să rezolve o problemă, atunci avem o mare problemă. Nimeni n-o să mai facă nimic pe viitor. Sunt două aspecte - pentru aspectele reale de corupție nu ai ce zice, dar dacă pentru depășirea unor aspecte birocratice cineva a încălcat o procedură, o regulă, luând în considerare că azi discutăm de măști și peste două ore nu mai erau și trebuia să te miști foarte rapid".

Autorii sesizării au apreciat că declarațiile unor reprezentanți oficiali ai statului român sau ai entităților publice implicate în demersurile de combatere a actualei pandemii, de natură a pune presiune asupra activității procurorilor în aspecte vizând eventuale cercetări judiciare asupra achizițiilor publice realizate în această perioadă, precum și a judecătorilor, cu ocazia soluționării unor asemenea dosare, sunt nepotrivite și pot afecta independența sistemului judiciar.

S-a arătat că judecătorul este independent de celelalte puteri ale statului, subordonându-se doar Constituției și legii. Procurorul, în limitele legii, este independent în activitatea de efectuare a urmăririi penale, neprimind ordine sau dispoziții din partea niciunei alte persoane sau entități. Procurorul conduce și controlează nemijlocit activitatea de urmărire penală a poliției judiciare și a organelor de cercetare penală speciale, prevăzute de lege. De asemenea, procurorul supraveghează ca actele de urmărire penală să fie efectuate cu respectarea dispozițiilor legale.

S-a mai învederat în cuprinsul sesizării că instituirea stării de urgență nu înseamnă și stabilirea unei stări de impunitate față de faptele de corupție sau alte fapte penale în legătură cu achizițiile de echipamente medicale, Comisia de la Veneția statuând constant că "și în cele mai deosebite stări de urgență, domnia legii trebuie să prevaleze".

De asemenea, în cerere s-a precizat că Declarația de la Geneva, adoptată de Congresul Mondial al Comisiei Internaționale a Juriștilor, a constatat că "*rolul justiției și al profesiei juridice este esențial în salvagardarea drepturilor omului și a statului de drept în perioade de criză, inclusiv atunci când se declară stare de urgență. Sistemul judiciar are un rol esențial în controlul celorlalte puteri ale statului și se asigură că orice legi și măsuri adoptate în perioada de criză respectă statul de drept, drepturile omului și, dacă este cazul, dreptul umanitar internațional. În perioadele de criză,*

principiul controlului judecătoresc asupra celorlalte puteri ale statului este indispensabil funcționării efective a statului de drept. Judecătorii trebuie să își mențină autoritatea în scopul exercitării competenței lor, în calitate de arbitri finali, de a asigura aplicarea legii. Însuși sistemul judiciar trebuie să aibă singur capacitatea de a decide asupra atributului jurisdicțional și a competenței de a se pronunța într-o cauză".

În același registru, GRECO (Grupul de state împotriva corupției) a avertizat asupra riscurilor crescute de corupție în contextul urgenței sanitare provocate de pandemia de COVID-19, arătând că sectorul sănătății este expus îndeosebi din cauza urgenței necesităților imediate de echipamente medicale și a simplificării regulilor referitoare la achizițiile publice, a serviciilor medicale supraîncărcate și a personalului medical surmenat, corupția putând exista sub diverse forme: mită în serviciile conexe sectorului medical, conflicte de interese, rolul lobby-ului în cercetarea și dezvoltarea unor noi produse, dar și comercializarea produselor medicale contrafăcute, s-a mai arătat în solicitare. GRECO a invitat autoritățile centrale, regionale și locale la maximum de transparență în deciziile lor (*"nu trebuie să permitem COVID-19 să compromită valorile și standardele noastre, inclusiv transparența și responsabilitatea"*), amintind că deciziile trebuie să poată fi supuse controlului și să fie responsabile.

Această cerere a fost înaintată Inspecției Judiciare de către Consiliul Superior al Magistraturii, fiind înregistrată la Direcția de inspecție pentru judecători la data de 18.05.2020.

Verificările au fost efectuate de către inspectorul judiciar în conformitate cu Regulamentul privind normele pentru efectuarea lucrărilor de inspecție de către Inspecția Judiciară, aprobat prin Ordinul nr. 136/2018 al inspectorului-șef, fiind finalizate la data de 09.06.2020.

Plenul reține că afirmațiile domnului Adrian Streinu-Cercel, ce au determinat sesizarea Inspecției Judiciare, în vederea efectuării verificărilor legale, pentru a se stabili existența posibilei afectări a independenței sistemului judiciar, au fost făcute în

cadrul emisiunii "Sinteza zilei" din data de 24.03.2020, moderată de realizatorul Mihai Gâdea, de la postul TV Antena 3, și sunt următoarele:

„Adrian Streinu-Cercel: Primul lucru de care avem nevoie este să fim lăsați în pace să ne facem treaba.

Mihai Gâdea: Cine va deranjează?

Adrian Streinu-Cercel: Foarte mulți. Plecând de la media (...)

Mihai Gâdea: Păi da dar media să știți că vă ajută cel mai mult în zilele astea, plecând de la prevenție...

Adrian Streinu-Cercel: Da, cu o singură condiție, să sune mai rar. Au fost zile când am vorbit de dimineața și până seara la telefon și nu știam la ce să răspund mai întâi.

Mihai Gâdea: Eu zic ca media face în zilele astea mai mult bine decât rău.

Adrian Streinu-Cercel: Al doilea lucru este să apară un cadru legislativ care să ne pună la pază de ce va veni. După ce se termină bolășnița asta, pandemia, or să vină alții să ne tragă de mânecă: dar cum ați realizat voi achizițiile? Aici trebuie scos un cadru normativ cât se poate de clar care să stipuleze foarte clar că nimeni nu va avea voie să se atingă de noi în viitor. Dacă nu se va întâmpla așa, următorul pas va fi ca acest corp medico-sanitar să facă un pas în spate. Gândiți-vă că presiunea pe care o duce acest corp medico-sanitar în România în acest moment este fantastic de mare."

Afirmațiile domnului Adrian Streinu-Cercel, prezentate anterior, au fost preluate de media online și prezentate de diferite site-uri, printre care : www.HotNews.ro, la data de 27.03.2020 - Adrian Streinu-Cercel cere un "cadru normativ care să stipuleze că nimeni nu va avea voie să se atingă de noi": După pandemie or să ne tragă de mânecă pentru cum am realizat achizițiile; www.dcnnews.ro, la data de 24.03.2020 - Cercel: "să fim lăsați în pace să ne facem treaba! Foarte mulți ne deranjează"; DigiFM, la data de 27.03.2020: Streinu Cercel vrea cadru normativ ca să nu fie „trași de mânecă pentru cum au făcut achizițiile”; www.Ziare.com, la data de 27.03.2020 - Adrian Streinu-Cercel, preocupat de achizițiile din aceasta perioadă: „Ar trebui un cadru normativ ca nimeni să nu se atingă de noi în viitor”; sau www.Capital.ro, la data de 30.03.2020 -

Declarație halucinantă! Adrian Streinu Cerel cere imunitate pentru achizițiile făcute în această perioadă.

Plenul reține că afirmațiile domnului Raed Arafat, ce au determinat sesizarea Inspecției Judiciare, în vederea efectuării verificărilor legale, pentru a se stabili existența posibilei afectări a independenței sistemului judiciar, au fost făcute în cadrul unui interviu acordat la data de 18.04.2020 postului TV Digi24, și sunt următoarele:

"Raed Arafat : Toată lumea când îi ceri bani pentru a te pregăti îți spune: las-o acum, că sunt alte priorități. Cel mai mare proiect de pregătire este al IGSU, este o sumă imensă, trebuie să fie o sumă imensă (...).

Reporter: Vă așteptați să se deschidă dosare pentru achiziții?

Raed Arafat: Cine știe? Dacă cineva a făcut ceva pentru el, a folosit acest moment pentru a trage beneficii din achiziții, e foarte normal să fie urmărite persoanele și închise. Dacă mergem pe oportunitate, pe faptul că cineva nu a respectat o regulă sau a mers mai repede, ca să rezolve o problemă, atunci avem o mare problemă. Nimeni n-o să mai facă nimic pe viitor.

Sunt două aspecte - pentru aspectele reale de corupție nu ai ce zice, dar dacă pentru depășirea unor aspecte birocratice cineva a încălcat o procedură, o regulă, luând în considerare că azi discutăm de măști și peste două ore nu mai erau și trebuia să te miști foarte rapid. S-a lucrat în unele zile până la 2-3 dimineața ca să se finalizeze un contract, pentru că a doua zi nu mai aveau materialele, pentru că le luau alții. Dacă o să avem acolo o presiune pe persoana care a lucrat, atunci n-o să mai revenim, pentru că rămâne în mentalul funcționarilor publici și acolo se oprește treaba. Data viitoare nu va mai fi ca acum. Acum a fost curaj și lumea s-a mișcat, dar nu putem spune că au respectat ad literam. Nu că ar fi periclitat corectitudinea, dar au făcut lucrurile mult mai rapid, au negociat ca să găsească soluții, lucru pe care le-au făcut toate țările, să nu creadă lumea că s-a făcut doar în România.

Prețurile erau mult peste cele obișnuite. Nu puteai zice că te duci după prețul pieței, pentru că nu venea nimeni. Trebuia să crești prețurile, să iei lucrurile de 4-5 ori mai mult. A fost recent un articol că la New York au cumpărat de 15 ori mai mult. Lucrurile trebuie înțelese în contextul de acum și peste un an, doi. Dacă cei care vin să

controleze peste un an - doi uită în ce am fost sau dacă au rămas acasă și n-au intrat în contact cu situația și vin să pedepsească colegii care au lucrat, atunci avem o problemă mare.

Să separăm lucrurile - cei care au tras beneficii ilegale e o problemă care trebuie luată într-un fel, dar atenție dacă pedepsim oameni care n-au respectat o procedură imposibil de respectat în acel moment”.

Afirmațiile domnului Raed Arafat, prezentate anterior, au fost preluate de media online și prezentate pe site-ul www.HotNews.ro, la data de 18.04.2020 – „Cine a ocolit birocrația acum pentru achiziții sanitare să nu fie pedepsit! Dacă se va uita în ce am fost, avem o mare problemă.”

În conformitate cu dispozițiile art. 30 alin. (1) teza a III-a din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, *“Sesizările privind apărarea independenței autorității judecătorești în ansamblul său se soluționează la cerere sau din oficiu de Plenul Consiliului Superior al Magistraturii”, iar potrivit alin. (2), “Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, secțiile, președintele și vicepreședintele Consiliului Superior al Magistraturii, din oficiu sau la sesizarea judecătorului sau procurorului, sesizează Inspekția Judiciară pentru efectuarea de verificări, în vederea apărării independenței, imparțialității și reputației profesionale a judecătorilor și procurorilor.”*

Principiul independenței magistraților este consfințit de art. 124 alin. (3) din Constituția României, art. 2 alin. (3) și art. 3 alin. (1¹) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precum și de art. 3 alin. (2) din Codul deontologic al judecătorilor și procurorilor, aprobat prin Hotărârea nr. 328/2005 a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, cu modificările și completările ulterioare.

În conformitate cu prevederile art. 2 alin. (3) din Legea nr. 303/2004, *„Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii. Judecătorii trebuie să fie imparțiali, având libertate deplină în soluționarea cauzelor deduse judecății, în conformitate cu legea și în mod imparțial, cu respectarea egalității de arme și a drepturilor procesuale ale*

părților. Judecătorii trebuie să ia decizii fără niciun fel de restricții, influențe, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare. Hotărârile pronunțate în căile de atac nu intră sub imperiul acestor restricții. Scopul independenței judecătorilor constă inclusiv în a garanta fiecărei persoane dreptul fundamental de a fi examinat cazul său în mod echitabil, având la bază doar aplicarea legii”, iar potrivit art. 3 alin. (1'), „Procurorii sunt independenți în dispunerea soluțiilor, în condițiile prevăzute de Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, republicată, cu modificările și completările ulterioare.”

Referiri privind acest principiu se regăsesc și în reglementările internaționale, după cum urmează:

- Principiile fundamentale referitoare la independența magistratului, adoptate la Milano în anul 1985 și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, în care se precizează la art. 1 că „independența magistraturii trebuie garantată de către stat și enunțată în Constituție sau altă lege națională, iar toate instituțiile guvernamentale sau altele trebuie să o respecte”, iar la art. 2 se menționează că „sistemul juridic va decide în problemele care îi sunt înaintate, imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără vreo restricție, influență incorectă, sugestie, presiune, amenințare sau interferență, directă sau indirectă, din orice parte sau pentru orice motiv”.

- Convenția de la Havana pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților, adoptată la Congresul VIII al Organizației Națiunilor Unite prevede la pct. 4 că „statele veghează ca procurorii să-și îndeplinească atribuțiile profesionale în deplină libertate, fără a face obiectul unor intimidări, hărțuiri, fără a suferi ingerințe nefondate și fără a li se angaja, în mod nejustificat, responsabilitatea civilă, penală sau de altă natură”.

- Recomandarea (94) 12 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind independența, eficiența și rolul judecătorilor, adoptată la 13.10.1994, dorind să promoveze independența sistemului judiciar, a elaborat mai multe reguli cu valoare de principiu. Una dintre acestea vizează obligația statelor de a lua toate măsurile necesare pentru a respecta, promova și proteja independența judecătorilor.

Documentul prevede că sensul de "independența judecătorilor" nu se referă exclusiv la judecători, ci acoperă sistemul judiciar în întregime.

Astfel cum a fost analizată, prin raportare la factorii de presiune ce o pot influența, *independența* a fost definită ca fiind capacitatea magistratului de a decide măsuri, conform legii, fără nici o intervenție sau influență externă, capacitatea de a conștientiza factorii externi ce influențează sau creează aparența unei influențe, precum și capacitatea de a respinge factorii de natură externă ce influențează sau creează aparența unei influențe.

Independența magistraților este o condiție obligatorie pentru existența statului de drept și garanția fundamentală a unui proces echitabil. Această independență nu este însă o prerogativă sau un privilegiu, în propriul interes al magistraților, ci în interesul statului de drept și al celor care caută și doresc înfăptuirea justiției.

Independența individuală a judecătorilor și procurorilor este garantată de independența sistemului judiciar în ansamblul său. În acest sens, independența acestora este un aspect fundamental al statului de drept. Judecătorii, ca și procurorii, trebuie să beneficieze de libertate neîngrădită de a soluționa în mod imparțial cauzele, în conformitate cu legea și cu propria apreciere a faptelor; ei trebuie să aibă puteri suficiente și să fie în măsură să le exercite pentru a-și îndeplini sarcinile lor, pentru a menține autoritatea lor și prestigiul instanței, respectiv unității de parchet și să poată acționa fără nici un fel de restricții, influențe nepotrivite, presiuni, amenințări sau intervenții, directe sau indirecte, din partea oricărei autorități, fie chiar autorități judiciare.

Independența și imparțialitatea judecătorilor și procurorilor trebuie să fie considerate ca o garanție a libertății, a respectării drepturilor omului și a egalității tuturor cetățenilor în fața legii.

Plenul reține că în art. 30 din Constituția României se prevede că „*Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete, prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile*”, iar art. 10 alin. (1) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului prevede că „*Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept*

cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere".

Prin urmare, libertatea de exprimare este un drept fundamental, ce are un rol special în orice societate democratică, putând fi catalogată chiar ca una dintre garanțiile acesteia, o condiție primordială a progresului, ea aplicându-se nu numai informațiilor sau ideilor primite în mod favorabil sau considerate inofensive, ci și celor care șochează sau neliniștesc o persoană sau o parte a populației, în baza pluralismului, toleranței și spiritului de deschidere, fără de care o societate democratică nu poate exista. (Cauza Handyside contra Marii Britanii; Cauza Jersild contra Danemarcei).

Plenul Consiliului Superior al Magistraturii constată că afirmațiile criticate, făcute de domnul Adrian Streinu-Cercel, se referă la o propunere legislativă, care să reglementeze de așa manieră răspunderea pentru achizițiile realizate în domeniul medical în legătură cu COVID-19, astfel încât starea excepțională în care aceste achiziții s-au realizat să funcționeze ca o cauză de nepedepsire sau de înlăturare a răspunderii penale.

Raportat la specializarea domnului Adrian Streinu-Cercel, se reține că acesta nu are competența profesională de a realiza propuneri în domeniul juridic și, raportat la funcția pe care o ocupă, nefăcând parte din puterea executivă sau legislativă, nu este în poziția de a determina o decizie concretă în acest sens, respectiv de modificare a legislației penale.

Se mai reține că aceste afirmații au fost făcute în contextul în care nu exista o dezbatere publică privind justiția și fără a se face trimitere la cauze concrete privind anchete penale în desfășurare sau dosare înregistrate pe rolul instanțelor și s-au sprijinit pe caracterul deosebit al măsurilor ce se impuneau a fi luate în starea de urgență.

Astfel, chiar dacă declarația a fost expusă public și cu intenția de a produce efecte în opinia publică, nu se poate aprecia că, doar prin această împrejurare, s-a creat o presiune asupra magistraților sau că opinia exprimată de domnul Adrian Streinu-Cercel se concretizează de fapt într-o intervenție externă asupra actului de justiție, și, în consecință, nu are aptitudinea de a afecta încrederea publică în activitatea îndeplinită de judecători sau procurori și în independența sistemului de justiție, în ansamblul său.

În ceea ce privește afirmațiile domnului Raed Arafat, Plenul constată că acestea au fost formulate ca răspuns la întrebarea reporterului vizând posibilitatea deschiderii unor dosare pentru achiziții. În esență, acesta a făcut distincția între săvârșirea unor fapte, în procesul de achiziție a echipamentelor medicale, cu intenția de a realiza beneficii proprii și faptele prin care nu s-au respectat întocmai anumite etape și proceduri, întrucât contextul excepțional generat de pandemie nu permitea obiectiv acest lucru fără a periclita încheierea achizițiilor și asigurarea echipamentelor necesare.

Declarația domnului Raed Arafat nu a fost una punctuală, raportată la cazuri concrete, anchete în curs sau dosare aflate pe rolul instanțelor, ci una de principiu, acesta atrăgând atenția asupra unei situații pe care o vede ca fiind problematică și pe care a adus-o la cunoștința opiniei publice, implicit a magistraților.

În acest context, Plenul apreciază că presiunea resimțită de sistemul judiciar este minimă, raportat la caracterul de principiu al ideilor expuse, care nu au fost plasate în cadrul unor dezbateri legate de justiție, astfel încât, ținând cont de caracterul generic al afirmațiilor constată că acestea nu au abilitatea de a produce consecințe asupra independenței sistemului judiciar.

Pentru aceste considerente, Plenul apreciind că afirmațiile domnilor Adrian Streinu-Cercel și Raed Arafat, expuse mai sus, nu sunt de natură să producă un impact negativ asupra sistemului judiciar, prin care să se aducă atingere independenței, prestigiului și credibilității autorității judecătorești, va dispune respingerea cererii formulate de Forumul judecătorilor din România și Asociația „Inițiativa pentru justiție”, privind apărarea independenței sistemului judiciar.

Față de cele expuse, în temeiul dispozițiilor art. 35 lit. f) cu referire la art. 30 alin. (1) teza a III-a din Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii, republicată, cu modificările și completările ulterioare și art. 75 alin. (3) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare, prin vot direct, cu majoritatea voturilor valabil exprimate de membrii prezenți (14 voturi pentru respingere, 1 voturi pentru admitere și 2 voturi nule)

PLENUL
CONSILIULUI SUPERIOR AL MAGISTRATURII
HOTĂRĂȘTE

Art. 1 - Respingerea cererii de apărare a independenței sistemului judiciar, formulată de Forumul judecătorilor din România și Asociația „Inițiativa pentru Justiție”.

Art. 2 - Prezenta hotărâre a Plenului Consiliului Superior al Magistraturii se comunică Inspecției Judiciare și petenților.

Dată în București, la data de 23 iulie 2020

Președinte,

Judecător Nicoleta Margareta ȚÎNȚ

